

شهید مزاری و ارزش‌های حقوق بشری،

پیش شرط دولت‌سازی

عبدالحمید عارفی

همدیگر است؛ لذا همه افراد در جامعه باید بدون در نظر داشت مقام، موقعیت، وابستگی‌های سیاسی و فرهنگی از این نوع حقوق و آزادی‌ها بهره‌مند شوند. چنان‌چه که در قانون اساسی افغانستان نیز این نوع ارزش‌ها برای همه افراد به رسمیت شناخته شده و مورد حمایت قرار گرفته است و باید از طرف نظام سیاسی و جامعه مورد احترام قرار گیرد.

شهید وحدت‌ملی معتقد بود که حرمت گذاشتن به این نوع حقوق و آزادی‌ها برای تمامی اقوام ساکن در افغانستان تنها راه مبارزه با تعصب و تبعیض خواهد بود و باعث خواهد شد که فرصت‌های اجتماعی و امتیازات شهروندی به صورت یکسان در اختیار همگان قرار گیرد. به باور ایشان درج و انعکاس این نوع حقوق و ارزش‌ها در قانون اساسی ضروری است و حمایت جلدی و مؤثر نظام سیاسی از آن، تضمین‌کننده این ارزش‌ها است. حفظ ارزش‌های حقوق بشری افراد در جامعه، کاملاً نتیجه مطلوب داشته و توانایی‌هایی را برای افراد به همراه دارد که به موجب آن، هر فردی در زندگی اجتماعی‌شان می‌توانند نسبت به اعمال و رفتارهای خویش حق انتخاب داشته باشند و به وسیله حقوق موضوعه از حمایت مستحکمی قانونی برخوردار شوند.

از نظر ایشان تبیین و انعکاس این ارزش‌ها در تمام اسناد تقنینی کشور نیز مهم و لازم است، محدودیت‌های آن‌ها باید در قوانین

صیانت از ارزش‌های حقوق بشری و آزادی‌های عمومی افراد در نظام‌های سیاسی مبتنی بر دموکراسی به عنوان پیش شرط موفقیت این نوع نظام‌ها محسوب شده است. به عبارت دیگر احترام به ارزش‌های حقوق بشری در جوامع بشری از عناصر جمهوریت و دموکراسی بودن نظام‌های مبتنی بر اراده مردم، تلقی شده و حتی قانونگذاری در یک چنین کشورهایی باتوجه به این نوع ارزش‌ها صورت می‌گیرد. قانونگذاران مکلف هستند که اسناد تقنینی را در راستای محافظت از این نوع حقوق تدوین، تصویب و تعدیل کنند. در افغانستان نیز تدوین، تعدیل و تصویب اسناد تقنینی به هدف حمایت و دفاع از ارزش‌های حقوق بشری صورت گرفته و در حال انجام است. این امر از اهداف بزرگ و یکی از آرمان‌های مهم شهید وحدت‌ملی و مورد تأکید ایشان بوده است. به همین لحاظ بررسی صیانت از ارزش‌های حقوق بشری به عنوان پیش شرط موفقیت دولت‌سازی در افغانستان از نگاه رهبر شهید استاد عبدالعلی مزاری، قابل مطالعه و دقت بوده است و از اهمیت خاصی برخوردار است.

از نظر ایشان کرامت ذاتی انسان و ارزش‌های حقوق بشری مربوط به همه افراد بشر اعم از زن و مرد است و تمامی نژادها، اقوام و قبائل را شامل است. تفاوت‌های قومی، نژادی و زبانی و امثال آن، معیار فضیلت نیستند و صرفاً جهت شناخت

منعکس شده و به صراحت بیان شود و باتوجه به چارچوب‌ها و معیارهای قانونی ترتیب و تنظیم گردد. شهید وحدت ملی به حاکمیت قانون سخت باورمند بود و تأکید داشت که همه افراد باید در جامعه برخورد‌ها و رفتارهای شان را در چوکات قانون انجام دهند تا موجب سلب حقوق دیگری نشده و به حقوق و ارزش‌های دیگران زیان آور نباشند. فرد باید از تعرض دولت باتوجه به معیارها و احکام قانونی مصون باشند و حوزه اقتدار و حاکمیت نظام‌های سیاسی نسبت به رفتارهای افراد نیز در قانون اساسی و قوانین عادی تعیین و محدود شود. نباید هیچ قوم، گروه و یا فردی به بهانه داشتن این نوع حقوق، دیگران را از حقوق و ارزش‌های بشری‌شان محروم سازند. شهید مزاری در مناسبت‌های مختلف بر اصل احترام به کرامت انسانی و عزت انسان‌ها بارها تأکید کرده و کرامت را ملاک و معیار استفاده از این نوع حقوق و ارزش‌ها دانسته است.

ایشان همواره در صحبت‌های شان به صورت جدی تأکید می‌کردند که برخوردارشدن افراد از آزادی اندیشه، عقیده و آزادی بیان، آزادی مذهبی، آزادی اجتماعات، برگزاری انتخابات، تعیین سرنوشت جمعی و آزادی شرکت همه شهروندان در پروسه ملی انتخابات، آزادی رفت‌وآمد و مانند آن از حقوق ذاتی و بشری افراد هستند و باید در جامعه نهادینه شود. همه اقوام باید به صورت برابر از این نوع آزادی‌ها بهره‌مند شده و در تمامی عرصه‌های زندگی اجتماعی، فعالیت‌های سیاسی بتوانند اعمال و رفتار خویش را انتخاب و اختیار کنند. انعکاس این آزادی‌ها به صورت واضح در قانون اساسی که مهمترین سند و وثیقه ملی است از خواست‌های مهم و ماندگار شهید وحدت ملی بوده است که خوشبختانه در فصل دوم قانون اساسی کشور به صورت برجسته ترتیب، تنظیم و منعکس شده و باعث شده است که در سطح منطقه و در مقایسه با قوانین اساسی کشورها به عنوان یک قانون متفاوت و با ویژگی‌های خاص مطرح گردد و توجه اندیشمندان به ویژه توجه دانشمندان حقوقی و قانونگذاران معاصر را به خود جلب کند.

حق زندگی اولین حق از حقوق بشری است که مدام از طرف شهید وحدت ملی یادآوری شده است و براساس آن همه شهروندان این کشور باید به صورت مساوی از آن برخوردار

باشند. به باور ایشان مهمترین حق دیگر از حقوق بشری افراد در هر جامعه‌ای به ویژه در افغانستان حق امنیت و تأمین حق امنیت شخصی است. وظیفه نظام سیاسی و جامعه حفاظت از این حق است و باید برای همگان محترم شمرده شود و باید توسط حکومت از آن دفاع صورت گیرد. تأکید ایشان در ارتباط با این حق چنین بوده است که افراد در جامعه نباید نسبت به حفظ جان، حیثیت و حقوق مادی و معنوی خود، بیم و هراسی داشته باشند و باید در مقابل هر نوع تعرض از سوی دولت و جامعه مصونیت داشته باشند. باید همه افراد در برابر اعمال و رفتارهای مغایر با حیثیت انسانی در امان باشند. آزادی دین و مذهب نیز یکی دیگر از مصادیق حقوق بشری است که مورد توجه و تأکید شهید وحدت ملی بوده است. براساس این حق هر فردی حق دارد که در امور دینی و مذهبی، دارای عقیده خاصی بوده و در انجام مراسم دینی و مذهبی‌شان آزاد باشد. باتوجه به اهمیت موضوع و برای تضمین و تأمین این حق، تأکید داشتند که آزادی دینی و مذهبی باید در قانون اساسی درج شده و به رسمیت شناخته شود. در قانون اساسی فعلی این موضوع درج و به صراحت بیان شده است. علاوه بر حقوق و آزادی‌های فوق، آزادی رسانه و بیان نیز مورد تأکید ایشان بوده است. در مورد آزادی‌های اساسی دیگر مردم همچون آزادی تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها، حق دسترسی به عدالت، حق اشتغال، برخوردارشدن از تعلیمات و تحصیلات و مانند آن نیز بیانات داشته و موارد فوق را از حقوق ذاتی بشری افراد در جامعه دانسته است که باید همه اقوام و شهروندان از آن برخوردار و مستفید شوند.

به باور شهید وحدت ملی رعایت مصادیق فوق در دولت‌سازی مهم است و روحیه هم‌پذیری و احترام متقابل اقوام و شهروندان را نسبت به همدیگر تقویت خواهد کرد و باعث حفظ وحدت ملی خواهد شد؛ لذا لازم است که در جهت تأمین و تحکیم پایه‌های وحدت ملی نیز توجه و تلاش‌های جدی صورت بگیرد.

از نظر ایشان وحدت ملی و حفظ آن در افغانستان لازم و ضروری است و باعث جمع شدن اقوام و گیردهم آمدند تمام گروه‌های اجتماعی می‌شود، علاوه بر آن در مسائل همچون مبارزه با تبعیض و انحصارطلبی، مؤثر است و زمینه ایجاد

”

از نظرایشان
وحدت ملی و حفظ آن
در افغانستان لازم و
ضروری است و باعث
جمع شدن اقوام و
گیردهم آمدند تمام
گروه‌های اجتماعی
می‌شود، علاوه بر آن
در مسائل همچون
مبارزه با تبعیض و
انحصارطلبی، مؤثر
است و زمینه ایجاد
ثبات و صلح دائمی،
عدالت اجتماعی، رشد
اقتصادی، توسعه
فرهنگی و مشارکت
سیاسی را فراهم
خواهد کرد.

“

نباشند چون کشوری که در آن تنوع دینی، مذهبی، قومی، نژادی، زبانی وجود داشته و پیشینه‌ای دارای تبعیض و برتری طلبی‌های نژادی و قومی بوده است، لازم است که حقوق برابر شهروندی و بشری؛ در نظر گرفته شود. منابع و فرصت‌های ملی در اختیار همه اقوام قرار داشته باشد.

از نظرایشان حق برگزاری انتخابات یک حق مهم از حقوق بشری افراد در جامعه است. سهم داشتن اقوام و قبائل و نقش داشتن آنان در تعیین سرنوشت جمعی و اجتماعی‌شان موجب تحکیم وحدت ملی شده و حقوق سیاسی این مردم را تثبیت و نهادینه خواهند کرد و اعتماد آنان را برای ادامه زندگی در این سرزمین جلب خواهند کرد. به همین جهت تأکید همیشگی ایشان چنین بوده است که باید همه مردم حق تعیین سرنوشت خود را داشته باشند.

به باور رهبر شهید؛ هیچ‌گاه با روحیه تبعیض و امتیازطلبی نمی‌توان به دولت‌سازی دست یافت و به هیچ عنوان با افکار و عملکردهای مغایر با روحیه وحدت ملی نمی‌توان زمینه دولت‌سازی را فراهم کرد. آن‌هایی که به خاطر منفعت شخصی و قومی خویش در تلاش هستند تا کشور را به سمت و سوی بی‌نظمی و فاجعه سوق دهند به هیچ وجه نمی‌توانند به دولت‌سازی اعتقاد داشته و باورمند باشند. بنابراین، در اندیشه شهید وحدت ملی؛ توجه به ارزش‌های حقوق بشری و آزادی‌های عمومی افراد در دولت‌سازی از جایگاه و اهمیت ویژه برخوردار است. تلاش‌های مسؤله‌آلود رهبر شهید در این ارتباط قابل قدر و ستایش است و نقش و درخشش برجسته‌شان انکارناپذیر است.

ثبات و صلح دائمی، عدالت اجتماعی، رشد اقتصادی، توسعه فرهنگی و مشارکت سیاسی را فراهم خواهد کرد. بنابراین، احترام گذاشتن به حقوق بشری افراد و ترویج روحیه تحمل‌پذیری، زندگی مسالمت‌آمیز، جمع‌شدن بر محور منافع مشترک از بهترین راهکارهای وحدت ملی است و از پیش شرط‌های موفقیت در دولت‌سازی شمرده می‌شود. همچنان احترام به قانون اساسی که به صراحت حفظ وحدت ملی در افغانستان را مورد تأکید قرار داده است و به منظور ایجاد جامعه‌عاری از ظلم و استبداد، تبعیض و خشونت و مبتنی بر قانونمندی و عدالت اجتماعی، حفظ کرامت و حقوق انسانی و تأمین آزادی‌ها و حقوق اساسی مردم تدوین و تصویب شده است.

باتوجه به تأکیدات رهبر شهید استاد عبدالعلی مزاری؛ افغانستان متعلق به همه اقوام با هم برادر و برابر ساکن آن است؛ لذا همه افراد در این کشور وظیفه دارند که برای ترقی، پیشرفت، رشد، توسعه، آبادانی در این کشور تلاش کنند و در برابر هر نوع تجاوز و تعرض استادگی کنند و از انحصارطلبی، تبعیض و برتری طلبی‌های نژادی و قومی که عوامل اصلی بحران و منازعه‌اند، پرهیز کنند. برابری اقوام و قبائل در حقوق و تکالیف و برابری آنان در برابر قانون در اندیشه شهید مزاری از اهمیت و جایگاه خاص برخوردار است و یکی از اصول بنیادی و اساسی نظام‌های مبتنی بر دموکراسی دانسته شده است.

به عقیده شهید وحدت ملی مردم و احزاب سیاسی در این جامعه ناگزیرند همدیگر را تحمل نکنند و در صدد حذف یکدیگر